

Sr

Verhalen over waardig
ouder worden

NUMMER 2, SEPTEMBER 2011

THEMA MORGEN IS VANDAAG
Zorgontwikkelingen als
basis voor waardige zorg:
nu en straks

SPECIAL ZORGEN VOOR MORGEN
Van hieruit groeit waardige
zorg voor iedereen

Zorg nu,
ook voor
later

Zonnehuis

Inhoud

Thema

Morgen is Vandaag

PORTRET

“Ik maak mij ernstig zorgen om de zorg”

Maak kennis met Jochum Berkel, sinds 1950 lid van Vereniging Het Zonnehuis
04

COLUMN

Morgen = Vandaag

06

PROJECT: WEEK TEGEN EENZAAMHEID

Warmte geven en krijgen

Eenzaamheid kun je voorkomen
08

ZORGJUWEEL

Het Filiaal

11

Lees zeker de bijgesloten krant in het kader van de Week tegen Eenzaamheid.

VERENIGING VOORUIT

Zorgen voor morgen

Laat waardige zorg groeien
12

ERVARINGEN VAN HET BESTUUR

Wat ons opvalt ...

14

NETWERK: ILC ZORG VOOR LATER

Ieder zijn eigen zorg-TomTom

Voor een grote keuzevrijheid en zelfredzaamheid
18

ACADEMISCHE SAMENWERKING

Wetenschap en praktijk gaan hand in hand

Actuele ontwikkelingen en keuzes
20

COLUMN

Kleinschalig wonen voor mensen met dementie

22

Zonnehuis

COLOFON

Vereniging Het Zonnehuis wil laten zien op welke manier je plezierig kunt wonen en werken in de zorg. Ook de inzet van vrijwilligers, familie en naasten draagt bij aan waardig ouder worden en het vormen van een zorggemeenschap.

Sr. is een uitgave van Vereniging Het Zonnehuis en wordt verstuurd naar leden, donateurs en relaties met interesse in waardige zorg. Sr. heeft een oplage van 7.500 ex. ISSN-nummer: 2210-528x

HOOFDREDACTIE

Daniëlle Swart

EINDREDACTIE

Gabriëlle Kuijer

FOTOGRAFIE EN ILLUSTRATIES

Antoinette Borchert, Erik olde Hanhof, Hollandse Hoogte, Redmar Kruithof, Aatjan Renders

CONCEPT EN VORMGEVING

Sieds de Boer, Julius van der Woude, Erik olde Hanhof

DRUK

VandenBoogaard, Oisterwijk

REDACTIEADRES SR.

Vereniging Het Zonnehuis
Professor Bronkhorstlaan 10
kantoorpand 86
3723 MB Bilthoven
Postbus 680
3720 AR Bilthoven
T (030) 22 96 070
info@vereniginghetzonnehuis.nl

REDACTIONEEL

Wat brengt de toekomst?

Vraag jij je dit ook wel eens af? Hoe ziet je leven er over vijf of tien jaar uit?

Deze vraag is ook relevant voor een organisatie die dit jaar haar negentigste verjaardag viert. Een vereniging die bestaat bij de gratie van leden en donateurs die haar doelstelling steunen om vernieuwing in de ouderenzorg financieel mogelijk te maken. Denk maar aan het kennis- en innovatiecentrum Ideon, dat de zorgprofessional en de vrijwilliger die met demente mensen werken, ondersteunt. Uitwisseling van kennis en ervaring staan centraal, waardoor de kwaliteit van leven van mensen met dementie verbetert en werkers in de zorg weer trots zijn op hun vak.

Vereniging Het Zonnehuis realiseert zich dat de huidige consument andere eisen stelt aan de ouderenzorg. Andere huisvesting, bijvoorbeeld, langer thuis blijven wonen en betere medische voorzieningen. De Vereniging houdt daarbij de waardigheid van de zorg in de gaten. Onder andere door kleine initiatieven te steunen en te laten zien dat ook hiermee de kwaliteit van zorg en leven vooruit gaat. Al negentig jaar bindt Vereniging Het Zonnehuis mensen aan zich die affiniteit hebben met de zorg voor kwetsbare ouderen. Lees het interview met de heer Berkel er maar op na, hij is al bijna 65 jaar lid van onze Vereniging! Leden steunen de Vereniging met hun lidmaatschap, of door het geven van projectdonaties of schenkingen. Deze Sr. maakt duidelijk dat Vereniging Het Zonnehuis ook na negentig jaar nog steeds actueel is. Waardige zorg voor kwetsbare ouderen was en is geen vanzelfsprekendheid. Het gaat om onze naasten en onszelf. Daarom is het thema van deze uitgave Morgen is Vandaag. Vanuit deze gedachte steunt Vereniging Het Zonnehuis de Week tegen Eenzaamheid. Bij deze Sr. ontvang je een gratis actiekant en ansichtkaart (zie ook het artikel op pagina 8). Met ons eigen voorbeeldproject Zorgvisite.nl (waaraan je via internet op veel manieren een bijdrage kunt leveren) laten wij zien dat het werken aan een eigen 'Sociaal Konvooi' van levensbelang is, op elke leeftijd. Wat de toekomst je ook zal brengen, je kunt je nu al inzetten voor een sterk sociaal netwerk.

Daniëlle Swart
Hoofdredacteur Sr.

“Ik maak mij ernstig zorgen om de zorg”

Jochum Berkel (87) is sinds 1950 lid van Vereniging Het Zonnehuis. Als hij vertelt over zijn activiteiten voor mensen in de Zonnehuizen en voor de Vereniging, gaan zijn ogen glinsteren. “We moeten hen blijven steunen, want de regering verhardt de zorg.” Hij zou willen dat er in de zorg weer meer ruimte komt voor persoonlijke betrokkenheid.

Door Gabriëlle Kuijer

“In Schiedam was ik bestuurslid van de Christelijke Jongemannen Vereniging, de CJMV. Ik zette er een ziekdienst op om zieke jongeren, maar ook ouderen, een leuke tijd te bezorgen. Zo kwam ik terecht in het toenmalige Zonnehuis Zuid-Holland in Schiedam. Daar vertelde een jongen me: ‘Alles is goed hier, de verzorging, het eten en drinken... maar ik verveel me als een kameel! Er is geen muziek of niets.’ De directrice wees me op een grammofoonspeler in de kelder voor 78 toeren platen. Er was ook nog een versterker bij. Een kennis met een platenzaak wilde me de verzoeknummers wel lenen: ‘Vrijdag staat er een platenkoffer voor je klaar.’ Zo was ik een discjockey avant la lettre.”

ACHTER ELKE DEUR EEN GULLE GEVER
“Zes jaar kwam ik er geregeld over de vloer en later, na mijn pensioen, ook in Het Zonnehuis in Vlaardingen. Je ziet dan wat, hoor. Een jonge vrouw, 38 jaar, moeder van 2 kinderen. Ze lag daar maar in bed. Dat maakte me wel boos: waarom treft dit zo’n jong gezin? Het ging me aan mijn Zonnehuis hart. Om zulke mensen zo goed mogelijk te steunen, werd ik lid van Vereniging Het Zonnehuis. Ik collecteer nog steeds voor de Vereniging en liep voorheen door weer en wind met mijn busje langs de huizen. Achter iedere deur die open ging, stond een gulle gever.”

BELANGSTELLING TONEN

“Het zorgende zit in onze familie. Mijn kleinzoon is fysiotherapeut, mijn dochter is verpleegkundige en op mijn werk was ik de EHBO’er. Wij hebben allemaal iets met gezondheid en welzijn. En, voor iedereen die dit leest, moeilijk hoeft het niet te zijn. Alleen al een praatje, gemeente belangstelling voor iemand tonen, maakt een groot verschil.

Creatief bezig zijn met muziek, foto’s en film, dat ligt mij ook. Voor de Zonnehuizen zat ik dan ook geregeld in de studio. Om het materiaal dat ik had gemaakt, te monteren. En dat leidde natuurlijk weer tot een leuke middag of avond voor de bewoners. Nog steeds vertoon ik films. Niet alleen films die ik zelf heb gemaakt, maar bijvoorbeeld ook Bartje. Mensen vinden het heerlijk.”

VERZORGEN ALS ECHTE BAAN

“Mijn professie was beveiligingsbeambte bij een bank. Als beveiliging had ik ook de bevoegdheid om proces-verbaal op te maken. Ik zat ook bij de reservepolitie in Schiedam: als hoofdagent en plaatsvervangend brigadier. In die tijd hadden de mensen nog ontzag voor je uniform. En wij hadden het gezag om daadwerkelijk orde te handhaven. Tegenwoordig lijkt het wel of de rollen zijn omgedraaid. Ook in de zorg lijken de prioriteiten te verschuiven. Vroeger was je verpleegster vanuit je hart, het was een roeping. Tegenwoordig is het echt een baan; efficiënt en tijdgebonden. Premier Rutte bindt alles in. Laat ze met twee ministers

een auto delen, of laten ze de Staten-Generaal openen zonder al die poespas. Dat geld kunnen ze dan mooi in de zorg steken. Want de doktoren kunnen wel steeds meer, maar tijd voor persoonlijke aandacht is er bijna niet. Daarom ben ik zo blij dat Vereniging Het Zonnehuis en de Zonnehuizen er zijn. Ze zijn zo ontzettend hard nodig. Ik geef hen nog steeds mijn volle steun en ik zou willen dat iedereen die dit leest, dat doet en blijft doen. Waardige zorg is geen vanzelfsprekendheid.”

SAMEN VOOR KWETSBARE MENSEN

“In alle Zonnehuizen waar ik ben geweest, heerst het Zonnehuisgevoel. Dat voel ik ook als ik de ledenvergadering bezoek. We zijn een soort familie. Je bent met elkaar en werkt samen voor mensen die kwetsbaar zijn, probeert hen een goede tijd en goede verzorging te geven. Dat is mooi.

Als ik niet meer voor mezelf kan zorgen, ga ik naar Het Zonnehuis in Doorn. Maar ik kan mijzelf nog prima redden, ook sinds het overlijden van mijn vrouw vorig jaar. Mijn boodschappen worden thuisgebracht. De dames van de thuiszorg noemen mijn huis hun café; hier komen ze even tot rust bij een kop koffie. Dat doe ik graag voor ze.”

“Mijn betrokkenheid bij kwetsbare mensen en de Vereniging is nog even groot als 61 jaar geleden”

Een hechtere zorggemeenschap voor nu en morgen: woonzorginstellingen geïntegreerd binnen een reguliere woonwijk.

COLUMN

Morgen = Vandaag

Nederland vergrijsd en ontgroent, en de verwachting is dat het aantal mensen met welvaartsziekten en met dementie enorm gaat toenemen. Dan rijst de vraag: moeten we ons nu niet veel meer zorgen maken over morgen, de tijd dat ook wijzelf aan zorg toe zullen zijn? Of zal zich min of meer vanzelf een oplossing voordoen als die tijd daar is? De waarheid ligt in het midden. We kunnen aan het vraagstuk van de toenemende behoefte aan intensieve zorg niet voorbijgaan, maar we kunnen ook niet alleen met morgen bezig zijn. Want de basis voor waardige zorg voor morgen, ligt in waardige zorg vandaag.

Vereniging Het Zonnehuis ziet het als haar opdracht om de lijnen naar de toekomst voor waardige zorg mede uit te zetten. Waardige zorg heeft voor ons alles te maken met aandacht voor de kwetsbare oudere. Die lijnen zetten we niet uit door in vrijblijvende praatclubjes te participeren. Nee, wij kiezen ervoor om alleen die initiatieven te steunen, die anticiperen op de toenemende zorgvraag én die ook vandaag al een bijdrage leveren. Zorggemeenschap 2.0, geïnitieerd door Zorgcombinatie De Nieuwe Maas, is daarvan een goed voorbeeld. Sleutelwoord binnen Zorggemeenschap 2.0 is 'De Dialoog': met alle partijen het gesprek aangaan over mogelijkheden en beperkingen in het aanbod en vooral over alternatieve mogelijkheden om meer te kunnen doen binnen een krap budget. Dat leidt tot meer begrip en tot hechtere onderlinge banden tussen cliënten, familie, vrijwilligers en medewerkers.

Andere voorbeelden zijn de Week tegen Eenzaamheid en Zorgvisite.nl; twee initiatieven die breed inzetten op betrokkenheid bij waardige zorg voor je naaste. Hiermee dragen ze direct bij aan waardige zorg voor morgen. Want het opbouwen en onderhouden van een Sociaal Konvooi - een sociaal netwerk van familie, vrienden, kennissen en buurtgenoten - dat is iets wat ieder van ons alleen zelf kan doen. Maar niet iedereen is daar even bedreven in en de Week tegen Eenzaamheid 2011 wil dat met een aantal concrete stappen en activiteiten makkelijker maken. Via Zorgvisite.nl komen zorgervaringen, zorgcomplimenten en verbeteringsuggesties samen. Jij en ik kunnen zo niet alleen met anderen van gedachten wisselen over de invulling van waardige zorg, we dragen ook direct

bij aan het verbeteren daarvan. Al is het 'slechts' de suggestie om creatieve bewoners ruimte te gunnen hun werk te exposeren of een tuin nadrukkelijker vorm te geven als wandel- of tuinierparadijs.

Het geeft geen pas om de zorg voor de meest kwetsbare ouderen over te laten aan de overheid, verzekeraars en zorgprofessionals. Het omzien naar elkaar, elkaar echte aandacht geven, door inzet van familie en vrijwilligers in combinatie met professionals, is even actueel als bij de start van de Vereniging, negentig jaar geleden. Het past uitstekend binnen de visie van de Vereniging om ontwikkelingen nu te ondersteunen, aan te jagen en in goede banen te leiden voor een hechtere zorggemeenschap morgen. Wie nu leeft, die nu zorgt.

Maarten den Ottolander
Voorzitter Vereniging
Het Zonnehuis

VERENIGING HET ZONNEHUIS JARIG EN OP VISITE

Op dinsdag 24 mei 2011 was het negentig jaar geleden dat Vereniging Het Zonnehuis werd opgericht. Grondlegster Jo Visser startte met vier stuivers van haarzelf en drie van een ander. Met dit beginkapitaal werd de droom van een eigen 'Zonnehuis' werkelijkheid. Nog steeds is het bieden van waardige zorg aan kwetsbare mensen die door ouderdom of anderszins afhankelijk zijn, de missie van de Vereniging. Op haar verjaardag lanceerde de Vereniging tijdens een feestelijke bijeenkomst het project Zorgvisite.nl. Tijdens een workshop maakten de aanwezigen kennis met het positieve effect van Care Clowns op mensen met dementie en het was de landelijke 'Kom-op-visitte'-dag voor ouderen. Mensen die in 2011 negentig jaar worden en in een Zonnehuis wonen, kregen bezoek van een bestuurslid.

Warmte geven en krijgen

Wist je dat van elke tien Nederlanders één persoon zich eenzaam voelt? De Week tegen Eenzaamheid 2011 (22 september – 1 oktober) vraagt hier aandacht voor en geeft manieren om eenzaamheid te voorkomen.

Door Gabriëlle Kuijer

‘Voorkom eenzaamheid, versterk je Sociaal Konvooi’, is de kernboodschap van de Week tegen Eenzaamheid 2011. De achterliggende gedachte is dat je eenzaamheid tegen kunt gaan door te investeren in een sociaal netwerk: warme en gemeente contacten met familie, vrienden, burens en mensen die je kent via je werk of hobby.

MINDER EENZAAMHEID IN DRIE STAPPEN

Ingrijpende gebeurtenissen als een scheiding of verhuizing kunnen tot

gevolg hebben dat mensen hun sociaal vangnet verliezen. Juist op een moment dat vrienden en familieleden hard nodig zijn. Maar het is niet altijd een vanzelfsprekendheid dat die mensen voor je klaar staan. De Week tegen Eenzaamheid heeft dit jaar als doel Nederland bewust te maken van het belang van een sociaal netwerk. Ook willen de organisatoren iedereen stimuleren om daadwerkelijk in sociale contacten te investeren. Slechts drie stappen zijn nodig om de eenzaamheid in Nederland te verminderen:

1. BEWUSTWORDING
De Week tegen Eenzaamheid laat mensen nadenken over en kijken naar de waarde en kracht van hun eigen sociale netwerk. Er is een test op Twitter en Facebook. De actiekrant die je bij deze uitgave van Sr. vindt, presenteert ook een aantal voorbeelden en aandachtspunten.

2. HANDELEN
Met de slogan ‘Versterk je Sociaal Konvooi’, vraagt de week om ook eens stil te staan bij je eigen netwerk. Zijn er belangrijke vrienden en familieleden die

relaties met anderen nog verder toe. Liefdevolle zorg en aandacht, serieus genomen worden en volwaardig mee mogen doen: Van der Wal benoemt het als basisvoorwaarden voor een zinvol bestaan.

WAARDIGE ZORG

De betrokkenheid van Vereniging Het Zonnehuis bij de Week tegen Eenzaamheid zal je niet verbazen. Op deze manier wil de vereniging aandacht vragen voor eenzaamheid. Het is een oproep aan ieder van ons om je eigen rol onder de loep te nemen: ben ik er voor de mensen om mij heen als zij mij nodig hebben? In hoeverre ligt het in mijn mogelijkheden om de eenzaamheid van iemand anders te verminderen?

De vereniging roept ook alle mensen op die beroepsmatig met zorg te maken hebben om stil te staan bij de sociale behoeften van hun cliënten. Hoe kun je jouw werk zo uitvoeren dat je echt contact maakt met elke cliënt zodat er

VERSTERK JE SOCIAAL KONVOOI: STAPPENPLAN

Stap 1 Wees je bewust van de kracht van je Sociaal Konvooi. Wie zijn er voor jou als je het echt nodig hebt?

Stap 2 Versterk je Sociaal Konvooi. Verlies elkaar niet uit het oog. Investeer in je sociale netwerk.

Stap 3 Zet je maatschappelijk in. Door anderen te helpen, versterk je ook je eigen Sociaal Konvooi.

TOP 5 VAN ACTIVITEITEN IN DE WEEK TEGEN EENZAAMHEID

1. De Langste Eettafel van Nederland, zaterdag 24 september
2. Ansichtkaartenactie
3. Online test ‘Wie is er voor je als het nodig is?’
4. Workshop voor vrijwilligers ‘Samen tegen eenzaamheid’, verschillende data
5. Symposium ‘Eenzaamheid onder jongeren. Kan ict er wat aan doen?’, donderdag 22 september

www.eenzaam.nl

je uit het oog dreigt te verliezen? Zijn er mensen die je vaker zou willen zien? Op welke manier kun je zelf deze contacten verstevigen? De ansichtkaartenactie, De Langste Eettafel en de tips in de actiekrant helpen je alvast op weg.

3. MAATSCHAPPELIJK HANDELEN
Door je in te zetten voor de maatschappij, kun je anderen helpen. Bovendien ontmoet je nieuwe mensen, waardoor je je eigen sociaal konvooi versterkt. Vanuit de Week tegen Eenzaamheid zijn bijvoorbeeld de vrijwilligersbijeenkomsten

‘Samen tegen eenzaamheid’ gericht op deze maatschappelijke inzet.

IK BEN OMDAT WIJ ZIJN

In de herfstuitgave van Sr. in 2010 schreef geestelijk verzorger Peterjan van der Wal een column met deze titel. In het kort kwam zijn relaas erop neer dat wij anderen nodig hebben om zin te kunnen geven aan ons leven. Wanneer we ouder zijn, als mensen om ons heen ziek worden of wegvallen, als wijzelf minder mobiel worden en onze gezondheid te wensen overlaat, dan neemt de waarde van onze

sprake is van een respectvolle en volwaardige relatie?

Het is eigenlijk ook een appèl op de eigen zorg voor later: als je nu investeert in een stevig sociaal netwerk, pluk je daar nog lang de aangename vruchten van.

Zie de bijgevoegde krant van de Week tegen Eenzaamheid en www.eenzaam.nl

Discussieer mee over waardige zorg

Thuis Wezen, Thuis Voelen, Thuis Zijn. Hoe is dat als een verzorgings- of verpleeghuis je nieuwe thuis is? Zorgvisite.nl is het digitale platform om dit te bespreken en gezamenlijk de praktijk te verbeteren. Ook met als doel om eenzaamheid tegen te gaan.

“De groepswoonings aan de andere kant hebben zicht op het fietspad dat onder het gebouw doorloopt en als het ware het gebouw doorkruist. Een vondst om levendigheid te creëren!” En: “Hoe weet je als bezoeker dat er naast de tuin van het restaurant een tuin voor kleine dieren is waar je met je naaste heen kan lopen?” Twee waarnemingen van Tineke van den Klinkenberg en Hetti Willemsen. Zij geven als de Dames THe het digitale platform Zorgvisite.nl vorm en inhoud. Zij bezoeken woonzorginstellingen (in dit geval woonzorgcentrum Archipel in Almere Stad) en delen hun bevindingen via de website met iedereen die hart heeft voor waardige zorg.

VOORBEELD(IG) PROJECT

Tijdens haar negentigjarig jubileum op 24 mei jl. lanceerde Vereniging Het Zonnehuis de website Zorgvisite.nl. Het project draagt op een positieve manier bij aan het vergroten van het thuisgevoel in woonzorginstellingen. De site stimuleert de bezoeker na te denken over het persoonlijke thuisgevoel en maakt expliciet welke rol de directe omgeving daarbij speelt. Werkers in de zorg, familie en naasten kunnen elkaar aanvullen en er op die manier voor zorgen dat iemand zich thuis voelt in een verpleeghuis.

DAG EENZAAMHEID

Als netwerkpartner van Coalitie Erbij heeft Vereniging Het Zonnehuis Zorgvisite.nl gepresenteerd in de Week tegen Eenzaamheid-actiekant, die je bij deze Sr. ontvangt. De recensies van de

Bestuurslid Paul van Waning feliciteert Antje Wieringa in Zonnehuis Oostergast in Zuidhorn. Net als Vereniging Het Zonnehuis viert zij dit jaar haar negentigste verjaardag.

afgelegde zorgvisites dragen bij aan het op gang brengen van het gesprek tussen bewoners, naasten en medewerkers. Op die manier wordt de onderlinge samenwerking aanzienlijk verbeterd. Bewoners kunnen hun wensen makkelijker uiten, naasten (in feite mantelzorgers) blijven naar wens en mogelijkheden hun natuurlijke rol vervullen en medewerkers en hun organisatie kunnen op deze manier ook prettiger hun werk doen.

PRAAT MEE!

Via de website Zorgvisite.nl kun je je aanmelden voor de tweewekelijkse nieuwsbrief met steeds een nieuwe

recensie van een afgelegde zorgvisite. Ook staan er tips in en kun je ideeën met elkaar delen. Social media als Twitter, Facebook, LinkedIn en Hyves nodigen je uit om berichten en nieuwsberichten uit te wisselen en verder te verspreiden, zodat nog meer mensen gaan meedenken over en meewerken aan de verbetering van kwaliteit van zorg en leven.

Op de website staat ook vermeld hoe je dit project kunt steunen met een donatie.

Het Filiaal

De man van Annemarie, José, was zwaar lichamelijk gehandicapt en woonde in het verpleeghuis. Toch werd hij nooit patiënt. Annemarie: “Ik zat er eens helemaal doorheen; er was een sneeuwstorm en het openbaar vervoer lag plat. Ik belde José. Hij hoorde me aan en ontuchtterde me: ‘Waarom neem je geen taxi?’ Hij bleef zich om mij bekommeren. Ik houd van tomatensoep, hij niet. Na die sneeuwstorm, in het verpleeghuis, zei hij tegen mij: ‘Neem een lekker kopje tomatensoep.’ Zó goed!”

Na tien jaar samenwonen, was Annemarie Stordiau-van Egmond nog maar kort met José getrouwd. Bij een blindedarmoperatie ging er iets mis. “Na een langdurige coma raakte mijn man zwaar lichamelijk gehandicapt en had hij hersenletsel.” Aan deze periode in haar leven heeft Annemarie zeer dierbare herinneringen. “Intellectueel was de relatie niet meer hetzelfde als daarvoor, maar ik heb geleerd dat het daar niet om draait. Het gaat om het elkaar écht kennen. De intimiteit. Dat moet je met elkaar weten vast te houden.” Annemarie hield haar drukke baan, met volledige steun van haar man. Er zijn vrouwen die van hun man een project maken, maar zij vonden dat dan de gelijkwaardigheid uit hun relatie zou gaan.

Het eerste verpleeghuis, direct na het ziekenhuis, deed Annemarie beseffen wat hun perspectief was. “Gek is dat. Niet je eigen man maar de andere patiënten brengen je tot het inzicht hoe de situatie werkelijk is.” Ze ging helemaal op het geestelijke element zitten. “Ik heb heel wat boeken voorgelezen om zijn geheugen te activeren. En ik verzorg foefjes om zijn dagen een wezenlijke invulling te geven. Hij belde mij elke ochtend drie keer, als wakker. Dat kostte hem veel energie, maar hij voelde zich daar enorm verantwoordelijk voor.”

Haar man had een eigen kamer, die ze Het Filiaal noemden. Voordat Annemarie naar haar werk vertrok, ontbeet ze bij haar man. Het verpleeghuis was een deel van hun thuis zijn. Het waren in haar herinnering vrij normale jaren. In de weekenden was José bij haar thuis. De wijkverpleging kwam voor de fysieke beperkingen. Ze gingen veel naar concerten en uit eten. José overleed in 1995. Annemarie heeft haar leven voortgezet.

“Ik verzorg foefjes om zijn dagen een wezenlijke invulling te geven”

Thuis Wezen, Thuis Voelen en Thuis Zijn, zijn drie praktisch uitgaven over waardige zorg, voor mantelzorgers, vrijwilligers en zorgprofessionals. Je vindt ze op internet: www.zonnehuis.nl -> publicaties 2010

Het Filiaal (bewerking) uit ‘Thuis Wezen, gesprekken over waardige zorg’ van Tineke van den Klinkenberg en Hetti Willemsen. Een uitgave van Vereniging Het Zonnehuis.

Zorgen voor morgen

Vereniging Het Zonnehuis heeft een lange en rijke historie. Het negentigjarig bestaan leidt ook tot zelfreflectie: welke rol heeft de Vereniging nu en in de toekomst? Een korte toelichting op ons verleden, heden en toekomst. In deze Sr. lees je meer over actuele projecten en onderzoeken.

Onze wortels

Onze wortels gaan negentig jaar terug. Pionier en grondlegster van het verenigingswerk mejuffrouw Jo Visser zette zich met hart en ziel in voor langdurig zieken. Als actief lid van 'Zonnewende, Bond van Zieken' schreef zij brieven en legde ze menig huisbezoek af. Zelf genas zij van een langdurige ziekte na een goede verpleging. Als ervaringsdeskundige wist ze hoe belangrijk een zorgzaam huis was; een (te)huis voor Zonnewenders, een 'Zonnehuis'. Haar ambitie gaf ze vorm door stuivertjes opzij te leggen; het begin van een kapitaal. Het leidde tot het eerste kasgeld van Vereniging Het Zonnehuis, de grondslag van haar vermogen. Met veel passie en gedrevenheid lukte het Jo Visser en veel medestanders voldoende geld in te zamelen om in 1929 het eerste Zonnehuis te openen in Beekbergen. Met dank aan de inzet van leden van het eerste uur volgden Zonnehuizen in Vlaardingingen, Amstelveen, Zuidhorn, Doorn en Zwolle.

Waar staan we nu

Na de oprichting van Stichting Zonnehuis Groep op 1 januari 2001 zijn de zes Zonnehuizen als juridisch zelfstandige deelnemers verder gegaan. Per 1 januari 2007 is de Zonnehuis Groep het landelijk samenwerkingsverband van deze stichtingen en hun zorginstellingen. Los van deze stichting is Vereniging Het Zonnehuis dankzij haar opgebouwde kapitaal in staat om subsidie te geven aan projecten die direct ten goede komen aan waardige zorg voor kwetsbare ouderen; ouderen die afhankelijk zijn van intensieve (verpleeghuis)zorg. Vergrijzing van het ledenbestand zorgt echter voor minder inkomsten en dat baart zorgen. Het blijft belangrijk om verschraving van de zorg voor ouderen tegen te gaan. Hiervoor is geld nodig en betrokkenheid. Vereniging Het Zonnehuis werkt samen met partners om krachten en subsidies te bundelen. Niet als grote fondsenwerver, maar als aanjager van mooie plannen!

Waar gaan we naartoe

Vereniging Het Zonnehuis realiseert zich dat het kunnen geven van echte aandacht voor kwetsbare ouderen wellicht nog actueler is dan voorheen. Alles moet tegenwoordig efficiënter, want er komt steeds meer vraag naar zorg. Dat begrijpen wij heel goed. Daardoor staan de medemenselijkheid en het echt naar elkaar omkijken verder onder druk. Met alleen de inzet van het vermogensrendement kan de Vereniging onvoldoende doen; althans bekeken vanuit de behoefte die er is en komt voor meer tijd en aandacht binnen de zorg. De Vereniging ziet zichzelf als aanjager, stimulator en medefinancier om nu en in de toekomst waardige zorg, zorg met aandacht, meer ruimte te geven. Binnen de Zonnehuizen, maar ook daarbuiten. Op dit moment zijn wij in gesprek met vergelijkbare organisaties om onze krachten meer te bundelen. We houden u graag op de hoogte, want de nood is hoog en de ambitie van de Vereniging is nog net zo groot als toen zij negentig jaar geleden werd opgericht.

Wat ons opvalt ...

Het vijfhoofdige bestuur van Vereniging Het Zonnehuis is nauw betrokken bij waardige zorg en het definiëren van de rol die de Vereniging hierbij kan vervullen. Ieder bestuurslid brengt de eigen kennis en ervaring in – en zijn of haar persoonlijke interesse. De bestuursleden delen graag met je wat hun opvalt binnen de zorg en vertellen over de activiteiten van de Vereniging.

Door Gabriëlle Kuijer

STICHTING ILC ZORG VOOR LATER
Wendela Sandberg van Boelens, bestuurslid

“Er liggen nog voldoende uitdagingen om samen een oplossing voor te vinden”

Op welke manier participeert Vereniging Het Zonnehuis in Stichting ILC Zorg voor Later?

“De Vereniging is een van de bedenkers en oprichters van de Stichting en participeert met een bestuurslidmaatschap van het Algemene Bestuur en een financiële bijdrage. De lijnen tussen de kantoren van beide organisaties zijn erg kort: we wisselen geregeld informatie uit.”

ILC Zorg voor Later wil mensen laten nadenken over actief en gezond oud worden, met een grote mate van keuzevrijheid en zelfredzaamheid. Hoe denk jij hierover?

“Ik denk dat we in een maakbare wereld leven, waarin veel mondige en krachtige mensen zich op hun eigen toekomst willen en kunnen voorbereiden. De overheid zie ik als stimulator en tevens achtervang voor de mensen die dat niet kunnen. Ik voorzie wel problemen in de mantelzorg en vrijwilligerszorg. Of we als maatschappij die vraag aan kunnen nu we allemaal zoveel ouder gaan worden? Ik denk dat wanneer je gedurende je leven voldoende hebt geïnvesteerd in vriendschappen in je directe omgeving, je

omgeving ook voor je klaar zal staan als het echt nodig is. Maar we worden natuurlijk wel erg oud en er zijn ook veel mensen zonder sociaal netwerk, dus er liggen nog voldoende uitdagingen waar we met elkaar een oplossing voor moeten vinden.”

Vereniging Het Zonnehuis stond mede aan de basis van ILC Zorg voor Later omdat het beter kan in de zorg en omdat de Vereniging, in navolging van haar oprichtster Jo Visser, niet vanaf de kant toekijkt, maar er iets aan doet. Wat is je persoonlijke binding met Jo Visser en haar gedachtegoed?

“Jo Visser heeft natuurlijk baanbrekend werk gedaan, een heel krachtige vrouw. Ik denk dat ze voor veel mensen een inspirerend voorbeeld was en is. Ik weet dat mijn familie begin vorige eeuw verschillende initiatieven heeft ondersteund, in Friesland en Arnhem, met name voor alleenstaande dames – ‘niet rooms-katholieke en niet gereformeerde dames uit den beteren stand’. Dat maakt het werk van Jo Visser des te belangrijk, zij zette zich in voor chronisch zieken van alle rangen en standen.”

“Over de rol van vrijwilligers in de zorg voor mensen met dementie zou ik wel eens met minister Edith Schippers van VWS aan de tafel willen zitten”

STICHTING IDEON
EXPERTISENETWERK LEVENSVRAGEN EN OUDEREN
Paul van Waning, bestuurslid

Wat waren/zijn de redenen van Vereniging Het Zonnehuis om Stichting Ideon te steunen?

“Ideon wil kennis over dementie voor zorgverleners vindbaar, toegankelijk en toepasbaar maken. En zodoende de kwaliteit van leven van mensen met dementie verbeteren. Die kwaliteit van leven is ook het achterliggende doel van waardige zorg, waar het bij alle activiteiten van Vereniging Het Zonnehuis om draait.”

Welke resultaten van Ideon vind je het meest aansprekend?

“Ik vind het bouwen en inrichten van de woonruimtes voor demente patiënten heel aansprekend, of het nu om grote verpleeghuizen of kleinschalige woningen gaat. Niet alleen de woonruimtes maar ook de woonomgeving, bijvoorbeeld de tuinen. De demonstratietuin in Bilthoven is zo’n aansprekend resultaat. Daar kun je heel concreet zien hoe je een tuin moet inrichten zodat een dement persoon zich daar op zijn gemak voelt.”

Als je met minister Edith Schippers van VWS aan tafel zou zitten, voor welke knelpunten binnen de zorg voor mensen met dementie zou je dan haar aandacht vragen?

“Ik zou vooral met haar willen bespreken hoe de enorme hoeveelheid vrijwilligers te werven die de zorg nodig zal hebben. Het aantal demente patiënten neemt immers toe en het aantal professionele verzorgenden neemt steeds verder af. Die vrijwilligers zouden vervolgens ook een adequate training moeten krijgen en we moeten hen zien te behouden. Van minister Schippers zou ik willen horen hoe zij dat ziet. Hoe het werk voor vrijwilligers zo aantrekkelijk, bevredigend en leuk te maken dat ze ook vrijwilliger blijven.”

Het Expertisenetwerk Levensvragen en Ouderen wil dat ouderen kunnen rekenen op ruimte voor en ondersteuning bij hun levensvragen. Op welke manieren vervult de Vereniging hierbij een rol?

“De Vereniging is één van de circa tien kernpartners van het Expertisenetwerk. Wij hebben net weer voor een periode van drie jaar als zodanig bijgetekend. Het gaat hier om een algemene

ondersteuning van het programma. Daarnaast is er een voorstel gedaan voor financiële ondersteuning van een project dat zich specifiek richt op het aandachtsgebied dementie en levensvragen. Hier ligt ook een link naar Ideon.”

Hoe schets je het belang van spiritueel en mentaal welbevinden van ouderen?

“Naarmate mensen ouder worden, wordt hun leefwereld beperkter. Ze zijn wat hun denken betreft steeds meer aangewezen op zichzelf, op hun eigen gedachten en herinneringen. Die inkeer leidt ook tot vragen en twijfels. Het is van groot belang dat er dan mensen zijn die hen helpen hiermee om te gaan, die spirituele voeding geven aan wat er in hen omgaat.”

Bij debatten over de financiën en de kwaliteit van zorg: in hoeverre speelt naar jouw mening dit welbevinden een rol en in welke mate zou dat kunnen of moeten veranderen?

“Ik heb vorig jaar een conferentie van het Expertisenetwerk meegemaakt. Daar hoorde ik van geestelijk verzorgers over de druk die zij ervaren om steeds maar weer hun bestaansrecht te moeten bewijzen, om aan te moeten tonen dat de kosten van geestelijke verzorging tegen de baten opwegen. Het is natuurlijk ook een duivels dilemma. Als je als instellingsbestuurder gedwongen wordt om kosten te besparen zul je het primaire proces van de fysieke verzorging en verpleging in ieder geval niet in gevaar willen brengen. Terwijl je geestelijke verzorging ook belangrijk vindt.”

Op welke manier kunnen wij allemaal een bijdrage leveren aan het spiritueel en mentaal welbevinden van ouderen?

“Wij woonden vroeger dichtbij het ‘bejaardenhuis’ van mijn oma. Er gold de regel dat elke dag één van ons kinderen even, al was het nog maar zo kort, bij haar langs ging. Wij hadden daar niet altijd even veel zin in, maar het heeft vast aan haar mentaal welbevinden bijgedragen dat er met regelmaat iemand kwam luisteren naar haar verhalen over vroeger en kwam vertellen over hoe het er op school en op de sportclub aan toging.”

ZONNEHUIS GROEP
Henk van der Stelt,
penningmeester

“De Vereniging en de groep varen hun eigen koers, maar de historische band blijft.”

Hoe schets je de relatie tussen Vereniging Het Zonnehuis en Stichting Zonnehuis Groep?

“De band tussen de Vereniging en de Groep gaat terug naar 1921, naar de oprichting van de Vereniging. Grondlegster Jo Visser wilde erg graag een thuis bieden aan chronisch zieken van alle leeftijden en gezindten. Het lukte haar voldoende geld in te zamelen en in 1929 opende het eerste Zonnehuis, in Beekbergen. Er volgden Zonnehuizen in Vlaardingingen, Amstelveen, Zuidhorn, Doorn en Zwolle. Tijden veranderen en de organisatievorm van deze Zonnehuizen veranderde mee. Binnen de Stichting Zonnehuis Groep maakt elk Zonnehuis deel uit van een juridisch zelfstandige zorgorganisatie. Inmiddels bevindt dit landelijk samenwerkingsverband zich in een herbezinningproces. Vanuit onze betrokkenheid bij waardige zorg voor kwetsbare ouderen blijven initiatieven vanuit de Groep en de afzonderlijke stichtingen natuurlijk welkom en waar mogelijk ondersteunen wij ze.”

In hoeverre komen de inspanningen van de Vereniging voor waardige zorg ten goede aan de Zonnehuizen dan wel aan de zorg voor kwetsbare ouderen in Nederland in het algemeen?

“Wij zetten ons in voor waardige zorg voor kwetsbare ouderen – in de volle

omvang. In het toekennen van onze financiële steun kijken wij bijvoorbeeld naar het maatschappelijk rendement. Vooral bij grotere projecten stimuleren we een hefboomwerking. Daarmee bedoel ik dat wij graag zien dat de subsidie-aanvrager naast ons nog twee of drie participanten vindt. Daarmee krijgt een project niet alleen meer financiële ruimte, maar is vooral een bredere verspreiding van de kennis, vaardigheden en ander-soortige resultaten gegarandeerd. Overigens hebben ook relatief kleine, heel specifieke projecten onze aandacht.”

Mocht je ooit verhuizen naar een woonzorginstelling: wat is voor jou een huis naar je hart?

“Eerlijk gezegd hoop ik geen kwetsbare oudere te worden. Daarom ben ik een groot voorstander van projecten die stimuleren dat mensen zo lang mogelijk vitaal en zelfredkend blijven. Ik heb ook de verwachting dat technologische ontwikkelingen ons daarbij van dienst zullen zijn. In die zin is mijn eigen huis het mooiste huis naar mijn hart. Mocht ik toch in een woonzorginstelling moeten wonen, dan reken ik op een huis met een hart. Een goed gemanagede organisatie waar mensen met liefde hun mooie vak uitoefenen, met respectvolle interactie tussen alle betrokkenen.”

LEERSTOLEN
Trudie Siegerink, bestuurslid

Waarom is het belangrijk dat waardige zorg wetenschappelijke wortels heeft?

“Het begrip waardige zorg is gestoeld op een visie en overtuiging dat menswaardigheid voor ieder individu telt. Het ‘mens-zijn’ komt hierin tot uiting. Het is noodzakelijk dat de ervaringen uit de dagelijkse praktijk wetenschappelijke verdieping krijgen. En dat door onderzoek kan worden aangetoond dat waardige zorg bijdraagt aan gezondheid en welbevinden. Wetenschappelijke kennis kan behulpzaam zijn om ook maatschappelijk het belang van waardige zorg onder de aandacht te brengen.”

Op welke manier ondersteunt Vereniging Het Zonnehuis dergelijk onderzoek?

“De Vereniging heeft een bijzondere leerstoel, gevestigd bij de Vrije Universiteit Amsterdam. Daarmee heeft ze de gelegenheid om in samenwerking met de hoogleraar het onderzoeksprogramma samen te stellen. De Vereniging staat aan het begin van een nieuwe periode van beleidsinvulling. We willen graag realiseren dat het onderzoeksprogramma van de bijzondere leerstoel en de beleidsinvulling van de Vereniging positief op elkaar inwerken, zodat er interactie ontstaat en we elkaar versterken.”

“De dagelijkse zorg-praktijk en wetenschap ondersteunen elkaar”

In welke mate speelt de Vereniging een rol bij het in de praktijk brengen van de resultaten?

“Vereniging Het Zonnehuis vindt het belangrijk dat onderzoeksresultaten op de juiste plek komen, zodat dit mensen in de praktijk ondersteunt. Die praktijk kan het zorgveld zijn, maar ook familie of mantelzorgers en beleidsmakers. De Vereniging heeft veel contacten met zorginstellingen en kan het wetenschappelijke werk ook via haar eigen media, symposia en lezingen presenteren. Een andere mogelijkheid is om wetenschappelijk onderzoek een praktijkimpuls te geven door gelden beschikbaar te stellen.”

Welke resultaten uit de twee huidige leerstoelen spreken je persoonlijk het meeste aan?

“Vernieuwingen en innovaties spreken mij erg aan. Grenzen verleggen, nieuwe combinaties maken van zaken die afzonderlijk al bestaan, maar in samenhang heel nieuwe dimensies geven. Zo vind ik het onderzoek kleinschalig wonen voor ouderen met dementie bijzonder waardevol. Dat initiatief is overigens ontstaan vanuit de praktijk.”

WAARDIGE ZORG
Maarten den Ottolander,
voorzitter

“Omzien naar elkaar vraagt inzet van twee kanten”

Wat betekent waardige zorg voor jou?

“Heel belangrijk vind ik ‘omzien naar elkaar’ en ‘niemand uitsluiten’. Zorg gaat niet alleen over de aandacht voor lichamelijke klachten, maar ook over de mentale aspecten van ouder worden. In die zin staat ‘waardige zorg’ voor mij voor ‘zorgen voor een menswaardig leven’.”

Hoe actueel is dit thema in onze maatschappij?

“Waardige zorg is actueel en zal dat blijven. De grens van het uitbesteden van zorg is volgens mij bereikt. De kosten stijgen te snel en worden te hoog. De maatschappelijke wil om nog meer zorg te financieren is tanende. De zorg moet dus anders, terug naar onszelf. Als individuen moeten we terug naar meer verantwoordelijkheid voor onze (directe) naasten. Als we zo door gaan, heeft de generatie die over twintig jaar zorg nodig heeft, deze niet meer. Je moet nu al nadenken over wat je als ‘zorgontvanger’ kan doen: hoe kan ik het voor mijn naasten mogelijk maken mij van die zorg te voorzien? Misschien moet ik wel dichter bij mijn kinderen gaan wonen. Maar ook de nieuwe media bieden mogelijkheden. Zo probeer ik mijn moeder te enthousiasmeren voor Facebook, dan kan ze makkelijk contact houden met haar kleinzoon in de V.S.”

Welke rol gaat de Vereniging hierin nemen en via welke route?

“Het lijkt wellicht tegen de tijdgeest van hedonisme en carrière maken in te gaan om die zorg voor je naasten zo centraal te zetten. Maar toch doen we dat als Vereniging, omdat we een ‘samenleving’ zijn. En er gebeurt al veel: er zijn in Nederland heel veel vrijwilligers actief binnen de zorg en veel mensen zorgen al voor hun naaste. Initiatieven die invulling van waardige zorg uitdragen en bevorderen, steunen wij van harte. Vanuit projecten, maar ook vanuit een leerstoel aan de Vrije Universiteit Amsterdam, zodat meer bekend wordt hoe zorg voor kwetsbare ouderen beter ingevuld kan worden. In samenwerking met andere organisaties wil de Vereniging het verschil maken. Als initiator, als aanjager, maar niet alleen. Het hebben van leden geeft ons de maatschappelijke legitimatie: wij staan voor een goede zaak. En het rendement op ons vermogen geeft de financiële mogelijkheden.”

Ieder zijn eigen zorg-TomTom

Heb je al een idee hoe je oud wilt worden? Ook als je wellicht niet meer geheel gezond en vitaal zult zijn? En als je daar een beeld bij hebt, hoe werk je daar naartoe? Een zorg-TomTom is er niet, maar ILC Zorg voor Later zet zich, met Vereniging Het Zonnehuis, in voor een grote keuzevrijheid en zelfredzaamheid. Want: "Als we vandaag niks doen, hebben we morgen niks te kiezen."

Door Fred Fiechter, projectcoördinator ILC Zorg voor Later

De basis voor zorg, welzijn en inkomen van ouderen in de toekomst wordt nu gelegd. Met de volgende twee voorbeelden schetst ILC Zorg voor Later hoe zij zich, samen met partnerorganisaties als Vereniging Het Zonnehuis en de Regionale Kruisvereniging West-Brabant, inzet om mensen te laten nadenken over zorgverbeteringen en deze ook in de praktijk te testen. Laat je inspireren en schets voor jezelf eens een beeld over 'later'.

ZELF AAN HET ROER MET HULP IN DE WIJK

"Het huidige professionele vangnet om mensen in hun latere levensfase zo zelfstandig mogelijk gezond en actief oud te laten worden, is uiterst waardevol. Maar hoogopgeleide, professionele hulp via instituten kent ook z'n beperkingen in menskracht en geld. Daarom is het voor ieder van ons belangrijk om je nu al af te vragen: HOE wil ik oud worden? Want ouderdom overkomt je niet, daar kun je zelf vorm aan geven. En als we vandaag niks doen, hebben we morgen niks te kiezen." Deze stellige woorden komen van prof. dr. Martin Boekholdt. Toen hij directeur was van Vereniging Het Zonnehuis en de Zonnehuis Groep beijverde hij zich om de zware,

gekwalficeerde zorg vanuit zorginstellingen pas zo laat mogelijk in te zetten, ook in het leven van kwetsbare personen. "In je eigen huis, in je eigen woonomgeving is de nodige zorg ook goed te organiseren," zo meent hij. "Alleen de structuur, het instrumentarium daarvoor is nog niet op orde."

Het liefst schoeit Boekholdt de ouderenzorg op een andere leest: "Als we mensen in de latere levensfase vooral zichzelf laten zijn, dan heeft dat effect op de organisatie van de zorg: hoe houdbaar zijn de huidige grote instituten?" Hij schetst dat bijvoorbeeld de aanpak van de Regionale Kruisvereniging West-Brabant leidt tot initiatieven om tot een nieuw zorgstelsel te komen. "Binnen deze samenwerking krijgt de thuissituatie al in een vroeg stadium aandacht, zoals dat vroeger ook gebeurde door de wijkverpleegkundige. Dergelijk persoonlijk en frequent contact moet er weer toe leiden dat persoonlijke zorgbehoeften duidelijker worden, en dat ook preventieve maatregelen mogelijk zijn om (grotere) problemen te voorkomen. Mensen moeten vooral zoveel mogelijk zelf aan het roer blijven staan bij het invoeren van aanvullende zorg."

STADSDORP AMSTERDAM-ZUID

Een ander goed voorbeeld zijn de Stadsdorpen. In de Amerikaanse steden Boston en Washington is deze benadering al een succes. Prof. dr. Jacques Allegro haalde deze zogenoemde Village-benadering naar Amsterdam-Zuid. "Naast een enkele betaalde zorgprofessional zijn het vooral vrijwilligers, klusjesmannen en vaklieden die de gewenste taken ondersteunen of uitvoeren," licht hij toe. "Zo'n

vangnet in je eigen buurt geef je naar behoefte vorm en inhoud. Het biedt de mogelijkheid om lang op een volwaardige manier zelfstandig te blijven wonen." Op dorpsniveau zijn dergelijke initiatieven ook in Nederland al succesvol gebleken, onder andere in het Brabantse Hoogeloon. In zijn eigen woonomgeving Amsterdam-Zuid richtte Allegro met gelijkgezinde 'jongere ouderen' en met steun van drie ouderenfonds, een coöperatie op. Deze heeft als doel de leden zolang mogelijk gezond, actief en veilig thuis te laten wonen.

Ook kan Stadsdorp-Zuid veel betekenen in de voorfase voor institutionele zorg, zegt Allegro, "omdat we hen bij onze plannen en inzichten betrekken." De samenwerking met een grote, klassieke thuiszorgorganisatie in de buurt laat volgens Allegro zien dat het wel degelijk mogelijk is zorg op maat te leveren. "Zij komen met een klein, herkenbaar team bij de mensen thuis. Dat opgebouwde vertrouwen tussen hulpvrager en hulpbieder, die deskundigheid en die praktijkervaring zijn ook voor andere Stadsdorpen in onze omgeving van belang. Dergelijke ervaringen stemmen we bovendien af met de woonzorginstellingen. Ook daar kan de zorg dan nog beter in balans komen met de individuele zorgvragen."

www.ilczorgvoorlater.nl
www.stadsdorpzuid.nl

ILC GLOBAL ALLIANCE CONFERENCE INTEGRATED CARE FOR FRAIL OLDER PEOPLE

ILC Zorg voor Later is een netwerkorganisatie, nationaal en international. Op 29 september 2011 vindt in Leiden het jaarlijkse congres plaats van het internationale netwerk. Binnen het thema gaat de bijeenkomst vooral over innovatieve oplossingen om de zorg voor kwetsbare ouderen te verbeteren. Dit Engelstalige congres is kosteloos toegankelijk.

www.ilczorgvoorlater.nl

ROBERT BUTLER MEMORIAL LEZING

Tijdens de ILC Global Alliance Conference spreekt prof. dr. Rudi Westendorp de Robert Butler Memorial lezing uit. De lezing wordt gehouden ter herinnering aan de in 2010 overleden Robert Butler (foto). Hij was de oprichter van de Internationale Longevity Centra (ILC's) en wordt ook wel de 'vader' van de gerontologie genoemd. Westendorp (bestuurslid ILC Zorg voor Later, directeur Leyden Academy on Vitality and Ageing en hoogleraar ouderengeneeskunde) maakt zich zorgen over de negatieve beeldvorming rondom de steeds ouder wordende mens. Steeds vaker gaat het over kosten en lasten. Westendorp wil de positieve kant van de vergrijzende samenleving benadrukken. Ouderen zijn relevant voor de economische motor van de maatschappij. Daarnaast doen ouderen veel vrijwilligerswerk en zorgen zij ook voor andere ouderen die meer kwetsbaar en afhankelijk zijn (mantelzorg). Op dit moment ontbreekt een visie op de rol die ouderen in samenwerking met professionals en organisaties kunnen vervullen bij het leveren van integrale zorg voor kwetsbare ouderen. In veel gevallen vergt dit een andere houding van professionals en managers/directeuren.

ILC ZORG VOOR LATER

Wetenschap en praktijk gaan hand in hand

Meten is weten, ook in de zorg voor kwetsbare ouderen. Daarbij is het wel zaak dat wetenschap en praktijk elkaar voeden. Vereniging Het Zonnehuis werkt samen met universiteiten en kenniscentra om hier voorwaarden voor te scheppen, en maakt onder andere deze promotieonderzoeken mede mogelijk.

KLEINSCHALIG WONEN: PRETTIGER WONEN EN WERKEN

Selma te Boekhorst, kennismanager bij Ideon, richtte zich met haar promotieonderzoek op kleinschalig wonen voor mensen met dementie. Ze voerde haar onderzoek uit van 2003 tot 2008 op het Trimbo's Instituut en het EMGO+. Haar wetenschappelijke publicaties over de definitie van kleinschalig wonen voor ouderen met dementie en de effecten ervan op bewoners, familieleden en verzorgenden vormen tezamen haar

Selma te Boekhorst ontvangt haar doctorsbul van professor Jan Eefsting.

proefschrift 'Group living homes for older people with dementia. Concept and effects'. De belangrijkste uitkomst is dat een kleinschalig wonen-setting prettiger is dan een traditionele setting. Dat geldt voor bewoners, maar vooral voor verzorgenden.

ONDERNEMEN IN DE ZORG

De premisse van het promotieonderzoek van drs. Maya Fiolet (faculteit Organizational Sciences, VU Amsterdam) luidt: 'Betere zorg heeft ondernemerschap nodig'. Daarbij moeten zorgaanbieders mogelijkheden voor zorgverbeteringen oppakken en omzetten in daden. Wie blijft hangen in het verleden, prijst zichzelf uit de markt, aldus Fiolet*. Een jaar lang nam zij de dagelijkse praktijk bij Vivium Zorggroep onder de loep, de grootste zorgspecialist in de regio Gooi en Vechtstreek. Fiolet is met name gefocust op intern ondernemerschap; initiatieven van ondernemende medewerkers. Vooral deze initiatieven blijken namelijk tot succesvolle verbeteringen en vernieuwingen te leiden. In haar onderzoek heeft Fiolet deze initiatieven binnen Vivium opgespoord en in hun ontwikkeling gevolgd. Hierbij ging ze ook na welke voorwaarden in de organisatie het succes bevorderden. Deze inzichten moeten zorgorganisaties helpen om tot meer en succesvoller intern ondernemerschap te komen. En daarmee tot betere zorg.

* "De goede ideeën ontstaan op de werkvloer", interview met Maya Fiolet in Sr, juni 2010.

GEESTELIJKE VERZORGING BINNEN DE NIEUWE OUDERENZORG

Drs. Peterjan van der Wal is geestelijk verzorger bij Zorgcombinatie Nieuwe Maas in Vlaardingen. In zijn onderzoek richt hij zich op de betekenis van

Maya Fiolet:

"Betere zorg heeft ondernemerschap nodig"

geestelijke verzorging in de context van de nieuwe ouderenzorg. Het onderzoek betreft een parttime promotie die opgedeeld is in periode A (2004-2009) met wetenschappelijke begeleiding en ondersteuning van de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) in Kampen. Gevolgd door periode B (2009-2013) met toegepast wetenschappelijk onderzoek naar de kernwaarden voor de kwaliteit van leven van kwetsbare en afhankelijke ouderen. In deze periode krijgt Peterjan naast ondersteuning van de PThU ook begeleiding van prof. dr. H. Mowat, gerontoloog en honorary professor aan de Faculty of Health and Social Care, Robert Gordon University of Aberdeen, Schotland.

Peterjan van der Wal richt zich op de meervoudige vraagstelling: hoe kan geestelijke zorg, geboden door geestelijk verzorgers, gestalte krijgen in de context van de Nieuwe Ouderenzorg? Welke betekenis wordt aan met name de bewonersgebonden kernactiviteiten (individuele contacten, groepscontacten, vieringen) van de geestelijk verzorger nú gehecht? En hoe kan deze betekenis worden doorvertaald naar middelen en wegen in de context van de nieuwe ouderenzorg? Welke andere bijdrage kan de geestelijk verzorger leveren in het geheel van de instelling, onder meer ten aanzien van ethiek en beleid? Wat en hoe kunnen andere werkers in de zorg

bijdragen aan gerichte aandacht voor zingeving? Onderzoek en praktijk raken elkaar hier direct.

MONDZORG VOOR KWETSBAAR OUDEREN

Wat is goede mondzorg voor kwetsbare ouderen en hoe kunnen ouderen en hun verzorgenden deze mondzorg leveren? Gert-Jan van der Putten schrijft zijn proefschrift over de implementatie van de Richtlijn Mondzorg kwetsbare ouderen en zal deze op 1 december 2011 verdedigen. Als praktische uitwerking van het proefschrift verschijnt een implementatiewijzer van de Richtlijn Mondzorg voor verpleegkundigen, verzorgenden en mondhygiënist, werkend in de thuiszorg en verpleeghuizen. Dit zal waarschijnlijk een (aangescherpt) onderzoeksprotocol worden.

De waarde van dit onderzoek blijkt uit de toekenning van de Moritza Award van de Geriatric Oral Research Group onderdeel van de International Association of Dental Research tijdens het IADR- congres begin dit jaar in San Diego (Verenigde Staten). De resultaten van de richtlijn mondzorg implementatie zijn dit jaar ook gepresenteerd op het jaarcongres van de European College of Gerodontology in Gent (België), op het jaarcongres van de Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Tandheelkunde (NMT) en bij de International Association of Gerontology

and Geriatrics (IAGG) in Bologna (Italië). Naar aanleiding van de resultaten zal nog een symposium worden georganiseerd. Het proefschrift is ingediend voor de wetenschappelijke prijs van de Vereniging Medisch Tandheelkundige Interactie (VMTI) en maakt ook onderdeel uit van het VMTI-congres in oktober 2011.

GROUP LIVING HOMES FOR OLDER PEOPLE WITH DEMENTIA

Concept and effects.
Dr. Selma te Boekhorst
Is je interesse gewekt? Je kunt het proefschrift bestellen bij Ideon, tegen een vergoeding van € 2,50 verzendkosten.
Mail teboekhorst@ideon-dementie.nl of bel (030) 22 96 054.

ORAL HEALTH, A POTENTIAL NEW GERIATRIC GIANT

Significant oral health (care) issues in frail older people.
Drs. Gert-Jan van der Putten,
Radboud Universiteit Nijmegen,
promotie 1 december 2011.

Kleinschalig wonen voor mensen met dementie

Meer dan zorg

De trend in de verpleeghuiszorg voor mensen met dementie is kleinschalige zorg. Of het nu gaat om 'kleinschalig binnen grootschalig' of om kleine woningen in de wijk: groepen van zes tot acht bewoners die samen een huishouden vormen, is op steeds meer plaatsen in Nederland het streven. 'Samen een huishouden vormen', 'Net zoals thuis', 'Aansluitend bij de gewoonten en gebruiken van de bewoners'... allemaal oneliners die de essentie van kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie weergeven. Maar in hoeverre lukt het organisaties om daadwerkelijk deze doelen te behalen? Natuurlijk gaat het op veel plaatsen in Nederland goed, maar op even zo veel plaatsen wordt nog gezocht naar antwoorden op vragen als: hoe organiseer je het, wat moeten medewerkers anders gaan doen, hoe zorg ik toch voor kwalitatief goede zorg? Deze vragen ontstaan doordat de essentie van kleinschalige zorg niet zozeer betrekking heeft op de schaal-grootte, maar veel meer te maken heeft met de wijze waarop de zorg wordt geleverd.

Een prachtige groepswoning die voldoet aan alle bestaande criteria voor kleinschalig wonen is pas het begin en zeker niet het einddoel van kleinschalige zorg. Wanneer naast die aangepaste omgeving niets verandert in de zorgpraktijk, spreek je gewoon van traditionele verpleeghuiszorg in een klein verpleeghuis.

Zorg zoals thuis. Als dit het streven is, spreken we over een forse organisatieverandering en dus niet alleen over een aangepaste woonomgeving, ook niet in combinatie met andere werkwijzen voor alleen het verzorgend personeel. Het gaat om meer dan koken met en voor bewoners,

het zelf (deels) schoonhouden van de woning. Van 'kleinschalige zorg zoals thuis' is pas sprake wanneer recht wordt gedaan aan het ritme van de bewoners. Zo plant de technische dienst dus niet langer het onderhoud en de reparaties op basis van de eigen agenda. Nee, zij maakt een afspraak met de bewoners, al dan niet vertegenwoordigd door de medewerker die bij deze groep werkt. Ook in de thuissituatie gaat dit immers zo. Hetzelfde geldt voor de zorgbehandelaars. Ook zij stemmen het moment van behandeling af met de cliënt, uiteraard binnen de mogelijkheden die aan beide kanten bestaan.

Een dergelijke verandering in de organisatie rond en ten behoeve van de directe zorg op de woningen werkt stimulerend en motiverend voor de medewerkers die dagelijks de zorg op de groep leveren. Door een meer bij de essentie betrokken houding van behandelaars, facilitair medewerkers en andere ondersteunende diensten, voelen groepsmedewerkers zich minder alleen. Soms hebben zij namelijk het gevoel dat alleen zij een nieuwe functie hebben gekregen en dat voor de overige diensten eigenlijk niets veranderd is. Zorgmedewerkers voelen zich hierdoor geregeld de probleemhouder – en dat zou niet zo moeten zijn.

Verpleeghuiszorg is een multidisciplinair aanbod van zorg, begeleiding, behandeling en huisvesting. Kleinschalige zorg is dit ook. Alle betrokken diensten, afdelingen en medewerkers zullen zich dus moeten reorganiseren om zoveel mogelijk in het ritme van de bewoners hun diensten aan te bieden teneinde bij te dragen aan de individuele kwaliteit van leven voor mensen met dementie.

KEES SCHRIEK
directeur Kenniscentrum Ideon voor
Dementieprofessionals

STICHTING IDEON: VERBINDING TUSSEN ONDERZOEK EN PRAKTIJK

Mensen met dementie vormen een zeer kwetsbare groep. Daarom ondersteunde Vereniging Het Zonnehuis in 2009 de oprichting van Stichting Ideon, het kennis- en innovatiecentrum voor dementieprofessionals. Ideon streeft ernaar om de dagelijkse zorgpraktijk te koppelen aan wetenschappelijk onderzoek door iedereen die te maken heeft met de zorg voor mensen met dementie, samen te brengen. Adviseurs van Ideon leveren op verschillende wijzen een bijdrage aan deze ontwikkelingen. Soms door een cursus te geven aan medewerkers, maar ook door coachend 'mee te werken' en van hieruit adviezen te geven aan organisaties.

Enkele activiteiten en resultaten zijn het coachen bij twee locaties van Zonnehuisgroep Amstelland, de promotie van Ideon kennismanager Selma te Boekhorst op een onderzoek naar kleinschalig wonen, en de voorbeeldbelevingstuin voor mensen met dementie in Bilthoven.

www.ideon-dementie.nl

Deze column is eerder gepubliceerd in Zorgvisie.

Zeg 'Nee' tegen eenzaamheid Steun ons

DOOR JE SOCIAAL KONVOOI TE VERSTERKEN, VOORKOM JE DAT JE EENZAAM WORDT.

Dit stappenplan helpt je daarbij:

STAP 1

Wees je bewust van de kracht van je Sociaal Konvooi.

Wie zijn er voor jou als je het echt nodig hebt?

STAP 2

Versterk je Sociaal Konvooi.

Verlies elkaar niet uit het oog.
Investeer in je sociale netwerk.

STAP 3

Zet je maatschappelijk in.

Door anderen te helpen, versterk je ook je eigen Sociaal Konvooi.

Als netwerkpartner van Coalitie Erbij is Vereniging Het Zonnehuis actief betrokken bij de Week tegen Eenzaamheid. Omdat nog te veel kwetsbare ouderen zich eenzaam voelen.

Steun hen en word donateur
www.vereniginghetzonnehuis.nl